

Preek Israël zondag: Romeinen 9:1-18, Romeinen 11:17-24

Broeders en zusters,

Vandaag is het Israëlzondag. Als kerk van de Here Jezus willen we onze verbondenheid uitdrukken met het volk Israël. Een goede zaak.

Nu is er in de christelijke kerk al jaren een discussie gaande hoe we naar het volk Israël moeten kijken. Aan de ene kant komen we dan het denken tegen dat de kerk de plaats heeft ingenomen van Israël. Meestal worden de beloften aan Israël gegeven dan toegepast op de christelijke gemeente, de bestraffingen blijven dan voor Israël staan. Dit wordt de zogenaamde vervangingstheologie genoemd. De gemeente heeft Israël vervangen, de doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen en de zondag in plaats van de sabbath.

Sinds de tweede wereldoorlog is er binnen het christendom nieuwe aandacht ontstaan voor Israël. Wat was er toch de oorzaak van dat dit volkje zo onnoemelijk moest lijden. En wat betekent het dat er nu sinds 1948 weer een staat Israël is, in het zelfde gebied waar de Bijbelse geschiedenis zich afspeelde. Deze hernieuwde aandacht voor Israël heeft bewerkt dat velen de bijbel anders zijn gaan lezen. Er staan toch beloften in de bijbel, aan Israël gedaan, die onherroepelijk lijken. Die mag je als christelijke kerk je toch niet zo maar toe-eigenen? Heeft de terugkeer van Israël naar dat oorspronkelijke grondgebied te maken met vervulling van oude profetieën. In hun liefde voor het volk Israël gaan sommigen heel ver en praten alles wat de huidige staat Israël op het politieke erf doet, goed. Anderen gaan zelfs zo ver dat ze geloven dat God twee wegen tot het heil heeft aangelegd. Israël wordt gered door Gods verbond met Abraham en het naleven van de wet. De gemeente wordt gered door het geloof in Christus. Voor deze mensen is het onbestaanbaar dat je als kerk nog zending bedrijft in Israël. Het zou hoogmoedig zijn als een christen een Jood over Jezus vertelt. Wie denken we wel dat we zijn? Israël is toch onze grote broer. En bovendien heeft de christelijke kerk geen recht van spreken meer, na jaren van Jodenvervolging door het hoofdzakelijk christelijke westen.

Het spannende is nu dat je soms beide gedachtepatronen in één kerk tegenkomt. En dan mag je op een dag als vandaag over Israël preken en proberen recht te doen

aan Gods Woord, recht te doen aan Gods weg met Zijn volk Israël, maar ook ons eerlijk af te vragen hoe wij als christelijke gemeente onze liefde voor Gods oude volk het beste kunnen tonen.

In Romeinen 9 tot 11 schrijft de apostel Paulus over het volk Israël en over onze verhouding als christelijke gemeente tot dit volk. Hij vertelt hoe hij diepbedroefd is vanwege het feit dat velen onder zijn volksgenoten, het heil in de Here Jezus Christus niet kennen. Paulus wenst uit de grond van zijn hart dat ze zullen worden gered (10:1). Blijkbaar ziet Paulus weinig brood in die tweewegenleer. Ook zijn Joodse broeders en zusters zullen voor hun redding afhankelijk zijn van Messias Jezus. Paulus' verdriet is zo groot dat hij zou wensen zelf vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn omwille van zijn volksgenoten. Een zelfde houding zien we in het O.Testament bij Mozes. Het volk had gezondigd met het gouden kalf en dan gaat Mozes opnieuw de berg op, om genade af te smeken. *“ach HEER”* zei hij, *“dit volk heeft zwaar gezondigd; ze hebben een god van goud gemaakt. Schenk hun vergeving voor die zonde. Wilt u dat niet, schrap mij dan maar uit het boek dat u geschreven hebt”*. (Ex.32:31,32). Zowel bij Mozes als bij Paulus treffen we een enorme bewogenheid met het volk aan. En dat terwijl beiden ook zo te lijden hebben gehad van het volk. Mozes had te maken met een zeer opstandig volk wat telkens weer ongehoorzaam was aan de wil van God en ook Paulus heeft heel veel te verduren gehad van zijn volksgenoten. Het werd Paulus door de Joden kwalijk genomen dat hij met het Evangelie naar de niet-Joden ging, zonder van die heidenen te verlangen dat ze zich lieten besnijden en de Joodse wet ging naleven.

Behalve dat Paulus een groot hartzeer heeft vanwege het ongeloof onder zijn volksgenoten, is hij daarover ook zeer verwonderd. Hoe is het mogelijk dat een volk wat zoveel van God gekregen heeft, dat zo duidelijk Gods zorg heeft mogen ervaren de Messias niet heeft herkend. Zij zijn toch Gods uitverkoren volk? Nu is uitverkiezing altijd een zeer gevoelig onderwerp. Er zijn gelovigen in Nederland die menen op grond van een aantal teksten in de bijbel, dat God van te voren heeft bepaald wie wel of niet gered zijn. Vaak wordt ter onderbouwing daarbij de tekst 'Jakob heb ik liefgehad, maar Ezau heb ik gehaat' (Rom.9:13) gebruikt. Een tekst die ook in ons tekstgedeelte van vandaag naar voren komt. En zo is het begrip uitverkiezing iets geworden waar mensen angst mee wordt aangepraat, òf het is een onderwerp waar we maar liever over zwijgen. Maar de bijbel spreekt er wel over. Ook in het gedeelte

van vandaag. En dan is het belangrijk om duidelijkheid te krijgen over de betekenis van uitverkiezing.

Ik zei net al dat Paulus zich vooral verbaasde over het ongeloof van Israël. Hoe is het mogelijk dat een volk met wie God zijn verbonden heeft gesloten Hem de rug toekeert. God heeft zich toch eerst verbonden aan Abraham. En dat verbond heeft Hij bevestigd aan Isaak en Jakob. Op de Sinaï, tijdens de tocht van het volk Israël door de woestijn, heeft God dit verbond hernieuwd en 40 jaar later vlak voor de intocht in Kanaän heeft God het verbond nogmaals onderstreept. En bovendien is God een verbond aangegaan met koning David en zijn huis.

Behalve de verbonden had God Israël ook zijn wetten gegeven. De Thora, Gods onderwijzing. Al die wetten van God waren 'wetten ten leven'. Als Israël zich hier aan zou houden zou het hun wel gaan in het land dat God hun ging geven en zouden ze een lang en gezond leven hebben. De geschiedenis heeft dat ook aangetoond. Toen in Nederland ooit de pest uitbrak, kregen de Joden daarvan de schuld. Dat was omdat zij niet ziek werden. De Joden hielden zich namelijk aan Gods voorschriften, leefden rein en werden niet besmet. Zonder dat men iets wist van bacteriën en virussen die voor besmetting zorgden, waren Gods leefregels er ter bescherming van het leven. Er was geen volk met wie God dat had gedaan. Met geen ander volk had God zich zo verbonden als aan Israël en geen ander volk had zoveel goede leefregels meegekregen als Israël.

Maar er is meer, het kan niet op. Want God had zijn volk ook nog een eredienst gegeven. De dienst in de tabernakel en later de tempel maakten het mogelijk om in contact te zijn met de Hoge en Heilige God. Alles sprak van Gods vergevingsgezindheid. God zorgde zelf voor het zoenbloed waarmee Hij de zonden van Israël op het altaar bedekte.

En daarbovenop waren er ook nog Gods beloften. Beloften voor Israëls bestaan als volk, maar vooral ook de belofte van de Messias, de Vredevorst.

En dan is die Messias daar en dan verwerpt dat volk, met wie God die verbonden had gesloten, aan wie Hij zijn goede wetten had gegeven, en een eredienst die sprak van genade en vergeving, Hem. Paulus kan het bijna niet geloven. En daarom vraagt hij zich ook af of Gods Woord soms is vervallen (vs. 6).

Je zou het bijna gaan denken. Maar dan gaat Paulus onderbouwen hoe dat zit met die verkiezing (vs.6). Velen in zijn tijd geloofden dat een afstammeling van Abraham zijn al voldoende was om bij God te horen. Men beriep zich daarop. Johannes de Doper had daar ook al mee te maken. Hij waarschuwde *'..en gaat niet bij uzelf zeggen, wij hebben Abraham tot vader, want ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen Abrahams kinderen te verwekken.... (Luk.3:8)*. Paulus weerspreekt dit denken. God heeft zijn beloften niet verbroken, want niet alle Israëlieten behoren werkelijk tot Israël. Dit is ook een waarschuwing voor ons! Als de afstamming van Abraham geen automatisme is om bij God te horen, dan is kerklidmaatschap dat ook niet. Je hoort dat nog wel eens zeggen dat mensen zich beroepen op het feit dat ze gedoopt zijn, bijvoorbeeld. En natuurlijk is de doop waardevol. God heeft in de doop tegen ons gezegd dat Hij ons wil aannemen als zijn kinderen. Maar die doop redt ons niet. Je wordt gered door geloof. Gods aanbod bij de doop vraagt om een gelovige reactie. En als die reactie achterwege blijft dan loop je hetzelfde gevaar als de ongelovige Israëlieten.

Paulus gebruikt twee voorbeelden om dit te onderbouwen. In de eerste plaats wijst hij op de zonen van Abraham. Abrahams oudste zoon was Ismaël, verwekt bij de slavin Hagar. De tweede zoon was Izaäk. En na de dood van Sarah verwekte Abraham ook nog kinderen bij Ketura. Zimram, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach. (Gen.25) Abraham had dus in totaal 8 zonen, maar alleen Izaäk was de zoon van de belofte. God had beloofd zich te verbinden aan de nakomeling van Sarah. De andere zonen worden zonen van het vlees genoemd, maar Izaäk is de zoon van de belofte. Wil dat dan zeggen dat die andere zonen verworpen worden door God? Nee, volstrekt niet. God kiest er voor om een bijzondere weg met Izaäk te gaan, zodat de andere zonen daar in kunnen delen. Gods plan is redding van mensen en daarom verkoos Hij eerst Abraham en die lijn komt uiteindelijk uit bij Jezus. Maar het doel is redding, geen verwerping. Want in Abrahams zaad zal de hele mensheid gezegend worden. Abraham is uitverkoren om de stamvader van Israël en de vader van alle gelovigen te zijn. En God heeft Sarah uitverkoren om moeder te worden. Bij uitverkiezing gaat het niet om verloren gaan of behouden worden, maar uitverkoren worden töt iets. Abraham tot stamvader, Sarah tot moeder, Izaäk tot de zoon van de belofte in plaats van Ismaël. En dat geldt precies zo voor het tweede voorbeeld. Als Rebecca de vrouw van Izaäk later zwanger raakt van een tweeling heeft God al voor

de geboorte bepaald dat Ezau, de oudste, aan de jongste, Jakob, dienstbaar zal zijn. Volgens menselijke wetten zou de stamboom via Ezau lopen. Maar God kiest anders. En daarmee is Ezau niet verworpen voor eeuwig. Ezau had mogen delen in het heil van Jakob. God kiest ervoor om zijn verlossingsplan via Jakob te laten lopen. En daar is God vrij in! Maar nogmaals, daarmee is Ezau niet bij voorbaat verworpen. De tekst die Paulus aanhaalt '*Jakob heb ik liefgehad, Ezau heb ik gehaat.*' is namelijk geen citaat uit Genesis. God heeft niet tegen Rebekka gezegd dat hij Ezau zou verwerpen. Dit is een citaat uit Maleachi en vele eeuwen later opgeschreven. Toen Maleachi deze woorden opschreef waren Jakob en Ezau inmiddels uitgegroeid tot twee grote volken, Israël en Edom. Israël had zwaar gezondigd en was inmiddels in ballingschap geweest en Edom was in het spoor van Ezau verder gegaan. Zoals Ezau zijn broer Jakob had gehaat en geweigerd had het heil bij zijn broer te zoeken, zo had Edom geweigerd zijn heil bij de God van Israël te zoeken. God had Israël weer terug laten keren naar het land en het de tempel weer laten herbouwen. Maar Edom had hoogmoedig verklaard *zelf* de puinhopen van zijn steden wel weer te zullen herbouwen. Daar hadden ze God niet bij nodig. Gods verwerping is bij Edom volkomen terecht en heeft niets te maken, met een grillige keuze van God om bij voorbaat te bepalen dat Ezau verloren zou zijn. God verhardde niet het hart van Ezau, dat deed hij zelf. En dat geldt ook voor de Farao die Paulus later nog aanhaalt. In Exodus lezen we de geschiedenis van de 10 plagen die over Egypte komen. Bij de eerste vijf plagen staat dat Farao zelf zijn hart verhardde, pas na de zesde plaag staat er dat de HERE het hart van Farao verhardde. Farao had vijf keer de gelegenheid gehad het volk te laten gaan, maar hij bleef spijkerhard. Uiteindelijk heeft God hem overgelaten aan de gevolgen van zijn eigen denken. Daar was niets onrechtvaardigs aan.

En zo is dat nu ook bij het volk Israël. God heeft sommige takken van de edele olijfboom afgebroken, en in plaats daarvan loten geënt van een wilde olijfboom. Gelovigen uit de volken, heidenen, mogen delen in het heil van Israël. De kerk is dus niet in de plaats van Israël gekomen, maar mag delen in het heil wat God aan Israël beloofde. De kerk mag zich dus niet verheffen boven Israël. Wij dragen niet de wortel, de wortel draagt ons. Natuurlijk zijn er takken weggebroken, dat was vanwege hun ongeloof, wij, gelovigen uit de volken, zijn geënt vanwege ons geloof. Maar als de weggebroken takken zich bekeren zullen zij opnieuw geënt worden.

En dat is wat Paulus nu zo graag zou willen zien gebeuren. Israël is niet gestruikeld om ten val te komen. Nee, de val van Israël bewerkte de redding van de gelovigen uit de heidense volken. En ook dat is niet voor niks. Daarop moet Israël afgunstig worden. (11:11) Gelovigen uit de volken mogen Israël tot naijver, tot jaloezie, wekken. Met als doel dat Israël zich bekeert. De christelijke kerk hoeft zich niet te verheffen boven Israël. We zijn loten van een wilde olijfboom. Door genade mogen we nu delen in Gods heil dat via Abraham, Izaäk, Israël, de gemeente de wereld in gaat. Maar het zou ook een vorm van antisemitisme zijn als we Israël het Evangelie van de Here Jezus niet brengen. Het zou juist een daad van liefde zijn als we het volk, waar we zoveel aan te danken hebben, zouden dienen door hen op een liefdevolle wijze in aanraking te brengen met de naam van Messias Jezus. Paulus heeft hartzeer vanwege al die weggebroken takken. Al die volksgenoten die hun Messias niet hebben herkend. Hij bidt uit de grond van z'n hart dat de weggebroken takken weer teruggeplaatst mogen worden en gered.

En zo mogen ook wij, als gelovigen uit de niet-Joodse volken, ons verbonden weten met Israël. Een volk waarmee we zo enorm veel gemeenschappelijk hebben. Zij hebben ons Gods Woord overgeleverd. Driekwart van onze bijbel is ook de bijbel van de gelovige Jood. Onze Verlosser, de Heer Jezus, is naar z'n afstamming, een zoon van David, uit de stam Juda. Sommige kinderbijbelplaten willen ons laten geloven dat Jezus een bijna Europees uiterlijk had en ook de vele afbeeldingen van Maria uit de kerkgeschiedenis wekken die indruk. Maar Maria was gewoon een Joods meisje, ze heette gewoon Mirjam, en Jezus was een Joodse man, waarschijnlijk iets kleiner dan wij, met iets donkerder haar en een iets grotere neus. Voor sommige christenen is dat een schok. We hebben onze redding te danken aan een Joodse man. Maar zo heeft God het wel bepaald. God verkoos Abraham, verkoos Izaäk, verkoos Jakob, verkoos David, verkoos Israël en verkoos Jezus. Via die weg is er redding mogelijk. En die redding mogen wij als gemeente van Jezus uitdragen in de wereld aan wie het maar wil horen, zowel Joden als Grieken. Laten we maar bidden dat ook het Joodse volk mag ontdekken dat Jezus ook hun Messias wil zijn. Want God wil niet dat sommigen verloren gaan, maar dat allen tot bekering komen.

Amen.

Oktober 2008
G.P. Hartkamp
Wapenveld